

HET LIED VAN DE KLOK.

Stil en te middernacht
Moet het ter rust gebracht
't Nu doode jaar....

Late nu het klokgebom
Weenen uit hoogen dom
Droevigst geluid!

Dat litanie en lied
Zingend van stil verdriet
Leide het uit!

Bidt nu 't verscheiden is,
God om behoudenis
In nieuwen tijd....

G. SCHRIJVER.

Vivos voco....

Ik roep de levenden.

Vier jaren lang klepte de doodsklok in de steden en de dorpen. En ze riep de levenden om te hooren naar haar somber gebeier. Ze riep ze, opdat ze zouden nadenken en zouden nederknielen en zouden danken den God van hun leven, in Wiens hand hun adem was. Opdat ze zouden belijden: Het zijn de goedertierenheden des Heeren, dat *wij* niet vernield zijn.

De menschen schrikten, toen begon te luiden die klok. Ze groeften bij elkander op de hoeken van de straten, in de schaduwen van de kerken. En ze fluisterden over het lied van de klok. De oogen zagen op naar de klokkewoning; daar uit de galmgaten kwam het, dat somber geluid, dat bang maakte. Maar alengs werd men gewoon aan het gelui. Men hoorde het niet meer, omdat men het altijd hoorde. De levenden zagen niet meer op naar de torens bij de kerken; ze verichtten hun arbeid als gisteren en eergisteren; ze kochten en verkochten, ze plantten en bouwden — of ze gingen heen naar het front....

De levenden waren geworden klokkedoof.

Oudejaarsavond.

Laatste avond van 1918.

De klok luidt.

De laatste galmen des jaars weten den weg door de gaten van den toren naar de menschenhuizen beneden.

Vivos voco.

Ik roep de levenden.

Opdat ze zouden hooren en nadenken en danken.

Welk een jaar ging er met 1918 heen!

De onweders van den oorlog dreven af. Bijna plotseling verdwenen de donkere wolken. Er kwam ontspanning. De nieuwe tijd gaf beloften van betere dagen. Hij gaf reeds meer brood. Demobilisatie bracht weer thuis, die er jaren waren gemist. De morgenstond is gekomen. Maar kan de dag verwacht? Revolutie dreigde de fondamenten des levens te vernielen. Een booze krankheid tastte tienduizenden aan. En hoevelen werden uitgedragen naar het graf. Welk een jaar ging er met 1918 heen. De Oudejaarsavondklok roept de levenden tot boete en bekeering. Alleen bij verootmoediging voor God kan de morgenstond het begin zijn van een nieuwen dag, een dag van licht, van zonnezegen.

Mortuos plango....

Gestorvenen betreur ik.

Vier jaren lang klepte de doodsklok in de steden en de dorpen.

En ze beweende de dooden.

De vaders en de zonen, de broeders en de vrienden, de bruidegoms waren heengegaan, wèl gewapend, om te strijden voor de eer der vlag.

De honderden, de duizenden, de millioenen....

En de kanonnen bulderden — de kogels suisden met een bliksemspoed — het hagelde lood....

En ze waren gevallen voor het vaderland en ze werden weggedragen door kameraden en begraven, als dat begraven heeten mag.

Onder het gelui der doodsklok, die aldoor maar galmde, zwaar en bang, maar die men zelfs op de slagvelden niet meer hoorde.

Mortuos plango.

Oudejaarsavond.

Laatste avond van 1918.

De klok luidt.

Ik beweene de dooden.

De jonge dooden, gevallen door de macht van dien sterken vijand, die sloopte het krachtigste gestel binnen enkele dagen, enkele uren.

De trouwe zonen — de lieve dochteren. Uw kind — uw broeder — uw zuster — uw verloofde — ach, ge ziet ze weer dezen avond bij u — het hart gebroken door de smart der rouw.

De heerlijkheid van hun jonkheid was als een bloem.

Die sierlijk pronkte in den hof van uw leven, maar die krachteloos was en teer.

De heerlijkheid van hun gaven en talenten, van hun liefde en schoonheid, van hun levensmoed en ondernemingsgeest

1885

Naar een schilderij van Prof. Liesegang

OUDEJAARSVOND.

— was als een bloeiende roos, maar „toen de wind zich over 't land liet hooren, knakte haar steel.”

Hoort wat galmen
Zwaar en bang,
Klokgebom en grafgevang....

God sterke u, bedroefden!
Hij geve u kracht, om het kruis te dragen. Hij trooste u ook door menschen, die weenen willen en weenen kunnen met de weenenden.
Mortuos plango.

Fulgura frango.
Ik verbreek de bliksemen.
Ja, zoo meende men het vroeger.
De klokkenklanken zouden vermogen de samenpakking der wolken te verhinderen en onweders te voorkomen.

Op de groote klok der Munsterkerk te Schaffhausen staat het Fulgura frango te lezen naast het Vivos Voco — Mortuos plango.

En Schiller koos de woorden als motto voor zijn lied, dat hij in zijn laatste periode zong: zijn „Lied van de Klok.”
Fulgura frango.

De klok, die luide van 1914 tot 1918 kon niet galmen deze klanken en de Oudejaarsavondklok van heden kan het evenmin.

Eén is er, die de bliksemen kan verbreken. Die de oorlogen doet ophouden tot aan het einde der aarde, den boog verbreekt, de spies aan twee slaat en de wagenen met vuur verbrandt. Hij sprak Zijn Fulgura frango.

Toen was het laatste schot gehoord.

* * *

1918 heeft de oude zorgen gedeeltelijk meegenomen.
1919 wacht ons met nieuwe zorgen op.
Donkerheden dreigen ook nu nog.
Vreest niet aan het eind van 't oude en bij 't begin van 't nieuwe, zoo ge geleerd hebt, uw weg op den Heere te wentelen.

Ge moogt het dan den Apostel nazeggen: Hetzij dat wij leven, hetzij dat wij sterven, wij zijn des Heeren.

Jezus Christus heeft den sleutel der graven.
Hij overwon den dood.
En hem, die het geweld des doods heeft.
Aan Zijn kruis bezegelde Hij Zijn verlossingswerk met het woord der victorie: Het is volbracht. Fulgura frango.
Ik verbreek de bliksemen.

A. L. v. H.

Nieuw.

Daar is niets nieuws in 't nieuwe jaar.¹⁾
't Is de oude strijd en 't oude lijden,
't Is de oude vreugd en 't oud verblijden,
't Is de oude zonde, waar ik staar'.

Maar dit is troost voor nieuwen tijd
Dat Gij opnieuw voor ons wilt zorgen;
Dat Gij in liefde en trouw ook morgen
Dezelfde God van gisteren zijt.

LECTOR.

¹⁾ Ick soeck het hier, ick soeck het daer,
Ick vind niets nieuws int nieuwe jaar.

(HUYGENS.)

Het gasmasker en de Spaansche griep.

Toen de Spaansche griep dezen zomer haar grooten tocht door Europa ondernam, heeft men in Amerika alle mogelijke afzonderingsmaatregelen genomen, en men meende reeds in het vertrouwen te mogen leven, dat men door de strenge voorzorgen de ziekte van het Westelijk halfrond verwijderd zou houden.

Dat is evenwel niet gelukt. De griep is in Amerika gekomen en heeft er gelijk hier vele menschen aangetast. En natuurlijk heeft men toen zich persoonlijk trachten te beschermen tegen den aanval.

Een der middelen, daarvoor gebruikt, is het gasmasker. Ademhalen door ontsmettende watten heen. Dat werd terstond reeds aangeraden aan hen, die nog al binnen het bereik komen van den adem van andere menschen, of wier adem anderen niet kunnen ontkomen: kappers, barbiers, dokters, tandartsen, lieden, die hun plaats hebben aan een loket, en dergelijke. In sommige steden heeft men echter de maatregelen sterker doorgedreven en het gasmasker verplichtend gesteld. Zoo lazen we, dat in San Francisco het verboden is, zonder gasmasker op straat te komen, en dat de politie er streng optreedt, en allen, die niet „gemuilband" zijn, opbergt. Een dwaas gezicht natuurlijk, en toch misschien wel een heilzame maatregel. En zoo doet het gasmasker, uitgevonden ten dienste van de brandweer en den reddingsdienst in de mijnen, toen gebruikt in den oorlog tegen de giftige gassen, nu zijn intrede in den gezondheidsdienst, om ons te beschermen tegen wat men onze grootste vijanden acht: de bacteriën.

Brood en gas.

Wie wel eens een gasfabriek heeft bezocht, heeft er over geklaagd, dat er zooveel warmte verloren gaat. In de ruimte, waar de ovens staan, is het zeer heet, en van al die hitte wordt niets gebruikt.

De directie van de gasfabriek te Reikjavik op IJsland heeft thans die verloren warmte in gebruik genomen, en de gasfabriek tevens ingericht voor broodfabriek. Het brood van de stad wordt gebakken in ovens boven de gasretorten.

Op dit gebied kan nog veel verkwisting worden voorkomen. We kunnen veel zuiniger omgaan met de schatten, die God ons in de natuur heeft gegeven.

Alcohol uit zeegras.

Alcohol wordt hoe langer hoe minder gebruikt om den mensch te bedwelmen, en tegelijk wordt het steeds meer gebruikt in de industrie. Maar de gewone grondstof van den alcohol, het koren, willen we in dezen korenarmen tijd zoo gaarne voor de voeding behouden — we hebben Schiedam immers tijdelijk gesloten — en zoo ziet men uit naar nieuwe grondstoffen. Een van die grondstoffen is het zeegras.

Professor M. Kayser, van het instituut Pasteur, vertelt daarvan. Het zeegras wordt eerst gewasschen om het van zout te ontdoen; daarna wordt het gedroogd tot op een tiende van zijn omvang. Vervolgens wordt het een klein uur lang gekookt met water van 122° C., waaraan eenige procenten zwavelzuur zijn toegevoegd. Daarbij ontstaat een suikerachtige vloeistof en deze wordt tot gisting gebracht. Volgens de berichten zijn zes L. alcohol te verkrijgen uit honderd pond gedroogd zeegras.

A. L.